

se redí v gozdu, ki bi nas nadlegovala, ako bi ga ne bilo. Ker pa raznovrstne divjačine gozd redí, hodijo lovci nad nje, da nam marsikak košček okusnega mesa podajo in kož za našo zimsko obleko. Tedaj tudi zveri donašajo dovolj činžev v deželno škrinjico. — Gozd podpira tudi kupčijo. Kjer pa kupčija in poljedelstvo cvete, tam je tudi blagostanje na visoki stopinji. Vsakdanja skušnja pa nas uči, da narod, ki se blagostanja veseli, stoji tudi na visoki stopinji omike.

Iz vsega tedaj je jasno, da so gozdje naš največi zaklad bolje prihodnosti in više omike.

Pazite potem takem, dragi gospodarji, da se gozdje ne pokončavajo, marveč širijo. Vaš trud in um ne bo le Vam samim v prihodnosti koristil, temuč tudi zamci Vaši se bodo Vas spominjali hvaležni, ko Vas bo že hladna zemlja krila.

Ne mislite pa, da te moje besede veljajo le kmetom, kar se tiče pokončevanja gozdov, — namenjene so prav tako tudi grajščakom, kateri so včasih huji mojstri v tem, kakor borni kmetič!

Sladkorna pesa na Kranjskem.

Preteklo leto sem seme več plemen sladkorne pese na vrtu tukajšnje c. kr. kmetiške družbe sejati dal in takega semena tudi na kmete za poskušnjo poslal. Gospod dr. Pohl, učenik kemije na Dunaji, je razkrojil (analiziral) nekoliko tega pridelka. Tudi jaz sem se tega dela poprijel, da bi zvedil: koliko odstotkov (procentov*) sladkorja ali cukra na Kranjskem pridelana pesa v sebi ima. Škušnja je učila, da po preiskavi dr. Pohlovi ima šlezka sladkorna pesa, ki je na nanesini (Geröllboden) tukajšnjega vrta c. kr. kmetiške družbe zrastle, 7 in $\frac{6}{100}$ odstotkov sladkorja; ogerska sladkorna pesa pa 7 in $\frac{24}{100}$. Po moji preiskavi pa ima šlezka sladkorna pesa, ki je na nanesini zrastle, 7 in $\frac{9}{10}$ odstotkov sladkorja, ogerska pa 7 in $\frac{1}{10}$ odstotkov sladkorja. Šlezka sladkorna pesa, ki je na peščen ilovici na Dolenskem izrastla, ima 9 in $\frac{1}{10}$ odstotkov sladkorja, ogerska sladkorna pesa v isti zemlji pa 8 in $\frac{6}{10}$. Ker je lansko leto bilo vreme na Kranjskem pesi zlo neugodno, je gotovo, da bode druga leta pri boljem vremenu sladkorna pesa na isti zemlji več sladkorja imela kakor lansko leto.

Prav bi bilo, da bi se tudi letos na več krajih na Kranjskem za poskušnjo sladkorna šlezka pesa**) sadila; posebno pa je želeli, da bi jo na Hrvaškem in v Slavonii poskusili, ker te deželi imate veliko dobre pa malo obdelane zemlje.

Edvard Pour, tehniški kemikar.

O pre naredbi davkov.

Ker zraven družih vzrokov je tudi osnova, po kateri so se dozda pobirali zemljiščini, hišni in vsi drugi tako imenovani direktni ali neposredni davki, zelo napačna, ni tedaj čuda, da tožijo posamesni ljudje kakor tudi cele dežele, da so davki preveliki in da niso po pravi razmeri in pravično razdeljeni. Če tudi so si dotične uradnije sèm ter tje prizadevale, kakorkoli zljajšati to ali uno, vendar

*) Da se manj izvedeni bravci ne spodtikajo nad besedo „odstotnikov“, jim po domače povemo, da take skušnje se delajo tako, da se vzame stvari, ktera se preiskuje, 100 delov, to je, 100 funtov, in kemikar zdaj s pomočjo svojega orodja, ki ga ima za preiskovanje, pozveda, koliko funtov je cukra, vode ali družih stvari v 100 funtih pese; če najde, da je 5, 10 ali 20 ali kolikor koli funtov, potem pravi, da je v njih 5, 10 ali 20 odstotkov ali po latinščini procentov, ker sto se pravi po latinski centum. Pis.

**) Na vrtu kranjske kmetijske družbe bo dobil semena šlezke pese, kolikor ga bo kdo hotel, po taki ceni, ktera ni dosti viša od navadne. Vred.

ni to zdalo nič; ostala je zmiraj napačna podlaga, po kateri so se davki merili, in to je korenina vseh napák. Previdila je vlada sama to, in že več časa prevdarja ministerstvo denarstva, kako bi se dala namesti napačne stare podlage osnovati pravična nova. Vse davkovske zadeve je dalo po posamesnih krajih in deželah preiskavati, in ko so se zemljišča z zemljišči, kraji s kraji, dežele z deželami primerjale in se je vse v številkah izračunilo, se je čedalje bolj kazalo, da korenina, to je, podlaga je slaba, na katero je zidano davkosko poslopje. Sto let je že in skor še več, kar so osnovali to podlago, ktera nikakor ni več primerna današnjim časom. Koliko se je v zemljiščinih pridelkih različnih dežel našega cesarstva od tistih časov premenilo, — kakošnih prekucij smo doživeli v preteklih letih v obrtnijstvu in kupčijstvu, — kaj se je spremenilo v blagu, ki ga izdeluje roka ali ga izdeluje mašina! Tudi državne razmere so dobile vès drug obraz, kar je tlaka in desetina nehala, obrtnija svobodna postala, so colne meje padle med avstrijskimi deželami in je tudi prepoved preklicana, ktera je poprej branila tujemu blagu pot v cesarske dežele.

Pri vseh teh velikih in važnih premembah, ki so toliko prekucnile svet, ostale so vendar davkovske postave zmiraj po starem, in če tudi se je kaj premenilo v njih, kakor na priliko 1850. leta na Ogorskem in Erdeljskem, niso bile te začasne premembe nasledek tehtnega prevdarka, ampak sila časa in njegovih okoliščin. V poprejšnja stoletja sega tedaj naše dosednje davkovsko merilo, ki je zastarelo, da se ne vjema več s sedanjim časom in s pravico.

Iz tega se samo po sebi kaže, da je treba pre naredb in sicer pre naredb čez in čez, skozi in skozi. Prava in praktična pot, po kateri naj bi se davkovske postave pre naredbile, da more ljudstvo zadovoljno biti, se najbolje po te poti spozná: da se na tanko preišče vzajemni upljiv, ki ga ima dosedanja davkarija na današnje kmetijstvo, obrtnijstvo in kupčijstvo v posamnih deželah in soseskah, in če potem na vse te sedanje gospodarske okoliščine položimo merilo znanstveno potrjenega davkovanja, da tako iz vsega tega potem moremo presoditi veljavo davkovskih pre naredb. Kako ministerstvo denarstva to misli doseči, bomo povedali drugi pot.

(Dalje prihodnjič.)

Jugoslavenstvo.

* *Paul Jos. Šafařík's Geschichte der südslavischen Literatur, aus dessen handschriftlichen Nachlasse herausgegeben von J. Jiriček; II., illirisches und kroatisches Schriftthum. Prag 1865.*

Kakor je Šafaříkova zgodovina slovenskega slovstva od začetka do 1830. leta razveselila nas Slovence, ravno tako dobro bode došel tudi imenovani II. del o ilirskem in hrvatskem slovstvu od začetka, to je, od 12. stoletja do 1830. leta našim bratom Jugoslovanom in vsem, ki se pečajo s slovansko literaturo. Akoravno bi bil tudi ta del, kakor izdatelj tudi sam pravi, veliko ugodnejši in bi bil marsikaj truda prihranil in delo jako zljajšal njim, ki so sledili zlasti po starjih delih jugoslavjanske literature, vendar bo pa tudi v tej knjigi vsak slovstvar jugoslovanski marsiktero dobro zrno našel.

Šafařík je zgodovino jugoslovanske literature razdelil v dva dela; 1. del obdeluje ilirsko, drugi hrvatsko slovstvo in ravno tako tudi pisatelje (in v vsakem delu tako obdeluje tvarino, kakor smo svojim bravcem povedali pri zgodovini slovenske literature) namreč v prvem oddelku našteva pisatelje, v drugem pa vréduje knjige v 9 oddelkov, in sicer: jezikoslovje, govorništvo

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 1. februarja 1865. ~

Gospodarske stvari.

Svilarstvo.

Nova pomoč zoper bolezen svilnih črvičev.

Francozki časnik „Moniteur des soies“ naznanja pismo gospoda Pravac-a, apotekarja v Pont de Beauvoisini na Francozkem, iz katerega važniše reči povzamemo, da jih zvejo tudi naši svilorejci na Slovenskem. Tako-le piše:

„Kakor drugi svilorejci sem tudi jez trpel veliko škodo po hudi bolezni svilnih črvičev (židnih gosenic); skušal sem tedaj zvediti: od kod da pride ta bolezen in kako da bi ji v okom prišel?

Zdela se mi je po znamenjih svojih ta bolezen podobna bledici (Bleichsucht), in ker je železo poglavno zdravilo tej bolezni, sem dal spomladi nekoliko murbovih dreves z železnim ali zelenim vitrijolom (to je žveplokislím železom), v vodi raztopljenim poškopiti. Zeleni vitrijol je dober kup v vsaki štacuni.

Ta drevesa so posebno krepko rastla, in črviči, ki so njih zeleno listji oberali, so ves čas zdravi ostali.

760 gramov svilnih jajčic enakega plemena se je razdelilo med 10 svilorejcev; 36 gramov črvičev se je s tako poškopljenim perjem krmilo do četrtega levenja, 6 gramov pa celó do zapredenja. Ti poslednji so ostali popolnoma zdravi in so dali 8600 gramov prav lepih mešičkov ali kokonov. Unim črvičem pa, ki so se, kakor je bilo ravno rečeno, le do četrte dóbe gleštali s takim perjem, se je, ko so slabeji prihajali, začelo perje od tistih murbovih dreves pokladati, ki so bila z raztopljenim železnim vitrijolom poškopljena, po katerim so se kmali okrevali in brez zadržka zapredli; bilo je 34 kilogramov in 450 gramov popolnoma, 2 kilograma pa in 400 gramov nepopolnoma dognanih kokonov.

Črviči ostalih 724 gramov, med druge svilorejce razdeljenih jajčic, ki niso dobivali poškopljenega perja, so med 3. in 4. levenjem vsi šli pod koš.

Vsled tako očitne koristi je minister kmetijstva omenjenega lekarja naprosil, naj brž razglasi svoje skušnje, da jih zvedó svilorejci povsod.“ —

Pri tej priliki naj povem še, kaj časnik za svilarstvo govori o koristi svilorejce.

Malo ljudi, in še celó nekteri svilorejci ne vedó, koliko dohodka prav za prav donaša svilarstvo.

Dogotovljeno je, da oral (joh) zemljišča le srednje dobre, zasajenega z murbami, more 200 do 500 gold. donesti.

To delo opravljajo po navadi le slabotni stari ljudje in otroci.

Po štatističnih naznanilih se na leto in dan za 20 milijonov tolarjev sirove svile čez mejo colne zveze v nemške in avstrijske kraje pripelje.

Avstrijska svila prekosí v vsem po svoji dobroti laško in francozko, zato želimo, da se svilarstva tudi v naši deželi še čvrsteje poprimemo, da bi se iz dežele v ptuje kraje toliko lepega denarja ne razpošiljalo, ki ga doma tako krvavo potrebujemo.

Še celó v Galiciji se svilarstvo od leta do leta na višo stopnjo povzdiguje; gotovo vesela novica vsacemu obrtniku!

Gospodarska skušnja.

* Kako more gospodar ptujo živino domači privaditi. — Če se na novo kupljene krave k domačim v hlev pripeljejo, ali pa, če se v hlevu druga k drugi prestavi, se dostikrat pripetí, da domače bodejo ptuje, ali pa ptuje domače, da močnejša slabejšo odganja. To je včasih prav sitno za gospodarja; ne z lepo ne z grdo se ne dajo vkrotiti, in dekla sama je večkrat v nevarnosti. — Tej napaki se pa lahko v okom pride, da se taka živina, posebno slabeja in boječa, po glavi in vratu, tako deleč, kakor se povohati in lizati morejo, s žganjem pomoči ali umije.

O prenarebi davkov.

(Dalje.)

Kdor se nekoliko ozre po davkovskih postavah, se bode tudi brez statističnih izglede kmali prepričal, da na današnji podlagi nikakor ne more biti pravična razmera davkov. Po šesterih kopitih se v različnih deželah našega cesarstva edini zemljiščini davek pobira; tū tako, tam tako, in skor vse te postave so le začasne postave. V naših deželah in še nekterih družih, kakor na Českem, Marskem, vojvodini Avstrii veljá davkovska postava od leta 1817 s tako imenovanim stanovitnim katastrom, v Galiciji je začasna postava od leta 1819, v Bukovini od leta 1835, v Tirolih od leta 1774, v Vorarlbergu veljá še parska postava od leta 1808, na Oger-skem, Hrvaškem in Erdeljskem od leta 1850. Po takem so skor povsod zemljiščini davki drugač osnovani in so nekteri deželah sila težavni. Zavoljo tega ni skor mogoče sém ter tje znižati davka, ker bi se podrlo s tem celo davkovsko poslopje, katero je po davkovskem patentu obljubilo, da še le tedaj bo mogoča prememba, kadar se po vseh cesarskih deželah vpelje stanovitni kataster, kajti po tem še le se bo našla nova pravična podlaga za razmero zemljiščinega davka. Al ta stanovitni kataster, kakor je pri nas vpeljan, do danes še v polovici našega cesarstva ni dognan, in podoba je, da še v 20 ali 30 letih ne bode.

Že zavoljo tega je želeti, da se dobí nova podlaga zemljiščinemu davku po vsem cesarstvu, da ena dežela, ktera preveč plačuje, od svojega bremena odloži drugi, ktera premalo davka odrajuje.

Še očitnejše se pa kaže, kako treba da je nove podlage, nove razmere zemljiščinemu davku, ako pogledamo v posamesne okraje (kantone) iste dežele. Od leta 1824, ko je bil stanovitni kataster vpeljan, se je veliko premenilo v zemljiščih, kakor so obdelana, — katasterski komisarji, ki so cenili zemljišča takrat, so delali po svojih mislih; če je kak posestnik znal prav dobro za-se koledovati, je bil nižje cenjen memo drugzega, ki tega ni vedil ali ki še s ptujimi cenivci ni znal govoriti; če je imela dežela moža, ki se je za-njo potegnil, je opravila bolje memo take, ki ni imela zagovornika. Po vsem ni čuda, da, na priliko, marsikak vinograd, ki je takrat še hosta bil, plačuje le po 40 kr. od orala v tem, ko se blizo tam od nograda, ki je že takrat nograd bil, plačuje po 40 do 60 gld. od orala, — njive so nekatere še po 17 krajc. cenjene, druge plačujejo po 12 gold. od orala. In tako bi mogli to pesem še dalje tako peti; pa dosti je od tega; saj se izgledov taci nikjer ne manjka.

Ravno taka je s hišnim in obrtniškim davkom. Pogledaj v različna mesta, pa boš vidil velike razločke. V enem mestu gospodar za hišo, ktera na leto donša 2000 gold. dohodkov, plačuje z dohodnino in vojno priklado 453 gold., v drugem mestu pa s prav tolikšnim dohodkom le 224 gold. Revni človek, kateri en del svoje hiše v najem daje, plačuje veliko več memo bogatega hišnega gospodarja, kateri vso hišo rabi sam za-se. — Z obrtniškim davkom je ravno taka. Pobira se davek zdaj, ko imamo slobodna obrtništva in rokodelstva, na isti podlagi, kakor takrat, ko se je davek snoval po obrtniških pravicah in drugačnih napravah.

Da po vsem tem staro davkovsko kopito današnjemu času ni več primerno, vidi vsakdo lahko.

(Dalje prihodnjič.)

Národne stvari.

0 volkodlaku.

Spisal J. Gomilšak. *)

Med mnogovrstnimi vražami starih Slovanov so odlične in posebno znamenite pravlice o vampiru, ki mu Slovenci pravijo „volkodlak“ ali „striga.“ Ni menda slovanskega rodú, pri katerem bi se ne nahajalo pripovedek ali vsaj sledú takih pravlic. Še v sosedne narode, na pr. v nemškega, grškega itd. so se vrinile. In te pripovedke so bile za podlago že mnogim romanom, — služile so celó slavnemu pesniku Byronu! Se vé, da zdaj v veku visokoleteče prosvete grejo z drugimi vred tudi te pravlice sčasoma v pozabo, — le po knjigah jih bomo ob kratkem iskali.

Pripovedke o volkodlaku so silno stare; njihova prvotna domovina so izhodnje evropske dežele. Podobne so jim pravlice Rimljanov o pticah „strigae“ in pravljice Grkov o pticah „ápnvrai“, o katerih so mislili, da človeško kri pijejo. Pri poznejših Bizantincih, Skandinavcih itd. so se bližale te pravlice že bolje slovanskim; spozná se upljiv slovanskih na une.

Pravlice o posebnostih volkodlakovih ločim v dve vrsti.

*) Zastran „Dodatka o mogilah“ iz Cmureka v lanskim „Novicah“ naj omenim, da so popisi vseh gomil od Lipnice do Radgone, od Cmureka do Štradne in nemške sv. Ane najti v 3., 4. in 10. zvezku „Mittheilungen des historischen Vereines für Steiermark“; zlasti dr. Krantgasserjev popis v 10. zvezku je mičen; navedeno je mnogo vesi, katerih imena pisatelj sam iz slovenščine izpeljuje, in o katerih so tudi že „Novice“ pisale. — Naj dodam, da se nahaja tudi na severno-izhodni strani Negove v nekem gozdu precej ohranjenih gomil.

Pis.

Pri mnogih paganskih narodih nahajamo vero, da zločinec, nakopavši si v življenju na vest težko breme, ne najde tudi po smrti mirú; ne v temnem grobu, ne na vsej zemlji ni pokoja za-nj. Sovražnik je tedaj človeškega rodú, in gorje onemu, ktereга preganja! Iz te vraže so se menda pravlice prve vrste razvile. Veči del slovanskih narodov namreč pripoveduje tako-le: Volkodlak je človek, ki se mora zavolj svojih pregreh pokoriti tudi v grobu; njegovo telo ne trohni, ampak napihne se, obrača in giblje se, včasih tudi ječi in zdihuje; rastejo mu tudi nohtovi in lasje, lice pa se mu vidi, ko da bi zdravo bilo; iz ust in nosa mu teče rdeča krv, ponoči hodi iz groba, in stiska spijoče kakor môra; včasih jim izpije krv ali iztrga jetra in srce. In kogar volkodlak stiska ali davi, in komur iztrga osrčje, postane po smrti tudi volkodlak. Pravijo, da take ljudi neki „demon“ obsede.

Drugi narodi, zlasti v srednji Rusii, pripovedujejo o živih vampirih. Mislijo namreč, da je marsikter človek že od svojega rojstva za vampira odločen (praedestinat); spremeni se včasih v volka, in raztrga vsakega, ki se mu bliža. *) Otroci takega človeka nimajo kosti, in so večidel tudi vampiri.

V nekterih rodbinah neki prehaja vampirizem od očeta na sina, kakor prekletje pri starih Izraelcih.

Zoper volkodlaka, pravijo, ni druge brambe, kakor ta-le: Mora se podnevi iz groba izkopati, v srce se mu mora leseni kol zabiti, ali osrčje iztrgati in v ogenj vreči, ali pa celo telo sežgati. Drugi trdijo, da „eksorcizem“ pomaga; potem se sme telo spet zakopati.

Največ takih spomina vrednih pravlic nahaja se še dandanes na Srbskem, Bolgarskem, na spodnjem Ogerskem in v Ukrajni. Spominjam se, da sem tudi na Slovenskem pred nekterimi leti slišal o volkodlaku pripovedovati. Na misli vendar imam le dve pravlici.

Neki voznik se je peljal ponoči memo pokopališča, kar zagleda belega človeka, kateri je zemljo razkopaval. Strahú trepetaje se voznik prekriža in z bičem konje požene. Al ogledavši se, vidi, da človek za njim leti; tira hitreje in hitreje; al nagloma mu je bela pošast za petami. Že skoči na voz, ki je ravno letel memo križa, — pa mahoma se sopet na zemljo zgrudi. Zdaj je voznik mislil, da je ta pošast bila striga, ki zgubi pred cerkvijo in križem svojo moč. Bogu se zahvali, da ga je čudovito otel. — Drugi dan so našli pred križem cesto krvavo. Na pokopališči je bila na omenjenem mestu zemlja zruvana. Pokopan je bil tam nespokorjen morivec. Izkopali so njegovo truplo, in čuda! bilo je neokvarjeno!

Volkodlak je — kakor Movje — največi sovražnik ognja. Neki pastirček si je kuril blizo mirodvora, na katerem so nedavno popred hudodelnika pokopali. Ponoči vstane hudodelnik, ki je vampir postal, iz groba. Ogenj razkopavši iztrga fantiču srce in jetra, in je požre. Našli so fantiča drugo jutro tam mrtvega.

(Konec prihodnjič.)

Ozir po domovini.

Spomin na Gorjance.

V god sv. Dominika, 4. dan avgusta minulega leta se vzdignemo zgodaj zjutraj, da bi se podali na Gorjance. Zbralo se nas je iz Metlike in njenega obližja in Šentjerneja in njegove okolice v vsem skupaj nad trideset oseb. Vreme je bilo sicer nekako čmerno in oblačno, k sreči pa vendar le ne deževno. Po dolgem potovanju dospemo vrh gore, kjer razvaline dveh cerk-

*) Glej: Vuk-Karadžičev besednik: wukodlak, staroslov. wurkulak. Pis.

peževa repice pa tudi čez zimo v njivi ostane brez škode. Spomladi, ko še vsega družega primanjkuje, se izkopljejo in porabijo podzemeljske hruške za živinsko pičo, ktera je še posebno prešičem všeč. Njiva se z brano ali grabljami očedi in s kratkim gnojem potrese, pa ti papeževa repica raste veselo leto za letom več ko deset let naprej; kar namreč drobnega semena v njivi ostane, rodi obilo družega lepega naprej.

F. Terpinč,
gospodarske družbe predsednik.

O prenarabi davkov.

(Dalje.)

Dokazali smo zdaj dosti jasno, da podlaga davkovskim razmeram ni pravična. Namen ministerskih predlogov je odpraviti to napačno podlago. V spisu svojem pravi, da vlada s temi premembami ne misli na povišanje davkov, marveč le na to, da se razdelijo bolj pravično, enakomerno, da pa se pri vsem tem vendar dohodki državni ne zmanjšajo.

Poglejmo zdaj, kako si vlada misli to prenaredbo: pri zemljiščinih davkih, kateri so najvažniši med vsemi neposrednimi (direktnimi) davki. Celi znesek davka, ki se ima od zemljišč (gruntov) po vsem cesarstvu pobirati vsako leto, naznani ministerstvo vsako leto državnemu zboru kot zahtevek (postulat), kateri se razdeli potem na posamesne dežele; deželni zbori vsake dežele razdelijo potem davke, koliko plača to ali uno okrožje (kreis), ta ali uni okraj (kanton, bezirk) in ta ali una občina (soseska, srenja); občine ga razdelijo potem med svoje zemljiščine posestnike na drobno. — Tako hoče po tej prenaredbi vlada razdelitev davkov državnemu zboru, deželnim zborom in občinam prepustiti. Ona bi po takem le rekla: Toliko in toliko dohodka na zemljiščinem davku potrebuje država in toliko ga mora dobiti; državni zbor prevdari in presodi ti ta zahtevek. Ko državni zbor (zbornica poslancev in gospôska) ta zahtevek vladini razpravi, presodi in cesar potrdi to, se pošlje potem vsaki deželi njen delež (part), katerega vredijo potem deželni zbori in občine. Ker bi davek občine (soseske) pobirale in izterjevale in bi nabirek dalje izročevale, bi ne bilo treba cesarskih davkarjev, in tudi tako si prihrani vlada stroškov.

Kakor zemljiščini davek, naj bi se razdeljevala tudi pridobnina (erwerbsteuer) prvega razreda, ki se plačuje od samostojnih obrtnij in pa občna vrstninska dohodnina (allgemeine classen-einkommensteuer). Tudi tukaj se bo najpoprej določil občni zahtevek, to je, koliko da zahteva država tega davka od vsega cesarstva; ta zahtevek se bo potem razdelil po katastru, ki se bo z vdeleštvom davku podvrženih ljudi napravil, da še le iz tega se bo zvedilo merilo tega davka. Pri hišnem davku in pri dohodnini 2. razreda, ki se pobira od dohodkov služeb in dnin, in pa pri davku od obresti in prihodkov se bo odločila naprej odstotnina (percenti) in potem naložila na vsako posamesno katastarsko vlogo. Čem več in viših takih katasterskih vlog bo, tem več bo država prejela tega davka; te vloge bojo pa tudi merilo, koliko plača vsaka dežela. V vsaki deželi se bo napravil zaklad, iz katerega se bo državi odrajtoval ta davek, in v vsakem okraju (kantonu) tudi tak zaklad; uni bo deželni, ta okrajni zaklad, ktera bota morala porok biti, da se bode ta davek res odrajtal. Kar se bo čez ta zahtevek nabralo v te zaklade, je njih lastnina, — kar pa manj, morajo doplačati državi. Dežele nosijo stroške za pobiranje tega davka.

Pri zemljiščinem davku se bojo posamesne parcele

(kosi) v vsakem kraju cenile potem, koliko so vredne, in tako bo novi kataster le kataster po vrednosti zemljiščini (werthkataster). Kar bi pri tej cenitvi davka nekterim, ki so zdaj preobloženi, odpadlo, bi se móglo nadomestiti s tem, da bi se ta primanjkaiva pribila drugim deželnim davkom, namreč dohodnini in vrstnini.

(Konec prihodnjič.)

Slovniške stvari.

Zastran samoglasnika r.

Δ. — Ni menda na svetu naroda, kateri bi se vojskoval tako rad, kakor se — „pohlevni“ Slovenci. („Naprej zastava Slave! na boj junaška kri!“) Če ni prave vojske, pa si osnujemo domačo... „abecedno“ ali še kako drugo vojsko. Kdo ni še slišal ali bral, kako so se vzdignili sóglasnikarji nad samoglasnikarje, to je, „erkovci“ nad „rkovce?“ Puščice švigajo na vse strani, letajo celó do Dunaja in Varaždina, tr „pikajo“, da je strah. Vès svet pa hrepeni zdaj po „ljubem miru“, da bi se navžil vsaj predpuštnega veselja. Zato vem, da bo prepeval tudi vès svet hvalo temu, kdor bo tako srečen, da končá nesrečno „abecedno“ vojsko. Oj, ko bi bil jaz! Naj poskusim!

„Jezičnik“, njegov tovarš in drugi poštovani „erkovci“ nečejo našemu učenemu g. Miklošiču verjeti, da je r, kakor je bil v „sanskrtu“*), tako tudi v staroslovenskem in sedanjem slovenskem jeziku samoglasnik v primerih, kakoršni so: rdéti se, rž, rsketati; brv, črv... škrbati itd. (prst, krst, smrt).

Da po pravici povem, tudi meni se je zdel ta nauk, da je r soglasnik in samoglasnik, sprva nekako čuden; zakaj prvi moj učitelj ali „šolmošter“ me je učil nekda, da so le a, e, i, o, u samoglasniki, vsi drugi glasi pa da so sóglasniki. Tudi je djál, da mora imeti vsak zlog kak samoglasnik v sebi, ker se sicer ne bi dal izgovoriti.

Po tem pravilu nemške slovnice je bilo tudi tiskano in pisano vse, kar sem bral in prebiral od svojih mladih nog do leta 1848. Še le ondaj sem začel čitati razun drugih slovenskih novic in knjig tudi srbske pa česke (s pisavo: krt, prst itd.) Pozneje sem dobival v roke tudi Miklošičevo slovensko prestavo državnega zakonika, v katerem sem vidil prvič slovenske besede po „česki“ pisane. Ta pri nas ondaj še nenavadna pisava je pa zbadala mene in druge Slovence jako v oči, ki so bile navajene tako davno pisave s pologlasnim (zamolklim) e pred rom. Stara navada železna srajca. Ta stara navada je bila tudi kriva, da se mi oči niso mogle tako brž nove pisave privaditi. Ali sčasoma se obrusi tudi železna srajca. Nova pisava me nič več ne zbada, ker sem jo imel pozneje v českih in srbskih spisih pogostoma pred očmi, in sem se preveril, da se dajo take besede mojemu „šolmoštru“ vkljub lahko in krhko izgovarjati, ali da bolje povem: da mora človek (če se nalašč ne pači) take besede po novi pisavi nehotoma prav po naše izrekovati.

Zato sem bil, iznebitvi se stare navade, sedanje Noviške pisave, ko sem jo prvič ugledal, neizrečeno vesel, dasiravno sem vedel, da bo ta pisava mnogim še... trn v peti — zbog ravno óne železne srajce (nemške), ki je tudi mene oklepala toliko časa. Ker ste drage „Novice“ že bile tako srčne, da ste nam že enkrat z vpeljavo Gajčice prebile debel pot do edinosti jugoslovenske, bote ga tudi drugikrat.

*) V izvirnem jeziku se ne pravi „sanskrit“, ampak „sanskrt“ Nemci pravijo sanskrit, zato ker „sanskrt“ ni za njihova usta. Pis.